

SLOVENEK.

Političen list za slovenski narod.

Po pošti prejemati velja: Za celo leto predplačan 15 gld., za pol leta 8 gld., za četrt leta 4 gld., za en mesec 1 gld. 40 kr.
V administraciji prejemati velja: Za celo leto 12 gld., za pol leta 6 gld., za četrt leta 3 gld., za en mesec 1 gld. V Ljubljani na dom pošiljan velja 1 gld. 20 kr. več na leto.
Posamezne številke veljajo 7 kr.
Naročnino prejema upravnništvo in ekspedicija, Stolni trg št. 6, poleg „Katoliške Bukvarne“.

Oznaniila (inserati) se sprejemajo in velja tristoletna petit-vrsta: 8 kr., če se tiska enkrat; 12 kr., če se tiska dvakrat; 15 kr., če se tiska trikrat. Pri večkratnem tiskanju se cena primerno zmanjša.
Rokopisi se ne vračajo, nefrankovana pisma se ne sprejemajo.
Vredništvo je v Semenjskih ulicah h. št. 2, I., 17.
Izhaja vsak dan, izveniš nedelje in praznike, ob 1/6. uri popoldne.

Štev. 52.

Ljubljani v petek 4. marca 1892.

Letnik XX.

Nov denar.

Mnogo sedaj pišejo listi o vravnavi valute in skoraj gotovo je, da prej ali slej dobimo nov denar, ker avstrijski in ogerski minister sta to že naravnost povedala. Mnogo jih je, ki si obetajo mnogo sreče in koristi od novega denarja, drugi zopet trdijo: Če dobimo nov denar, podražilo se bo vse. Mi ne izrečemo nobene sodbe, ker se ne more dokazati ne prva ne druga trditev. A nekaj nas pa vendar straši pri tem, to namreč, da spekulante na borzi in židje najbolj želé nov denar ali uravnavo valute. Ti ljudje že vedó, kaj je njim prav. Ker pa je stvar že pred durmi, moramo o tem obširneje in večkrat govoriti.

Nov denar želé v prvi vrsti trgovci, kateri tržijo z vnanjimi državami, kjer je zlata veljava. Mi imamo srebrno veljavo, to je, za naš papirnat denar država jamči s srebrom. L. 1858. je bilo določeno, da je 45 srebrnih goldinarjev eden funt srebra. Toda v zadnjih petnajstih letih je srebro postalo mnogo cenejše in naš srebrni goldinar ni več toliko vreden. Tega mi doma v Avstriji ne čutimo mnogo. Če pa tržiš z vnanjo državo, rečejo ti: Tvoj goldinar ni toliko vreden in za kupljeno blago plačaš več, za prodano dobiš manj. Kdor torej v Avstriji izdelano ali pridelano blago prodaje v vnanjo državo, ta mora računati z zgubo v primeri z domačo veljavo. Namesto dosejanje srebrne veljave pa hoče vlada vpeljati zlato, ker imajo tudi druge države večinoma zlato veljavo, in tako olajšati trgovcem kupčijo in prodajo. Zato bo moral vlada založiti toliko zlata, kolikor bo mej ljudmi krožilo papirnatega ali srebrnega denarja. Za to pa je treba mnogo denarja in sicer toliko, kolikor je zlato dražje od srebra. Tisti, ki želé vravnavo valute, trdijo, da bo potem boljša kupčija poravnala zopet vso sedanjo zgubo pri denarju. Težko je torej reči že danes, koliko koristi ali škode utegnemo imeti.

Avstrijska in ogerska vlada sta imenovali vsaka

svojo komisijo ter jima predložili več vprašanj, na katera morejo odgovarjati le veščaki. Avstrijski minister pravi v knjigi o papirnatem denarju: „Ako ravno še danes ni vravnana valuta, vendar se moremo lotiti v sedanjih ugodnih razmerah tega vprašanja: dosegli smo ravnotežje v državnem gospodarstvu in upanje imamo na trajen mir“.

To ravnotežje v državnem gospodarstvu je dosegla bivša desnica v državnem zboru in ta desnica se vedno bolj umika levi. Ko bi bil državni zbor ustregel vsem zahtevam gospodov levičarjev, še danes bi imeli v državnem gospodarstvu mnogo več stroškov kakor dohodkov. Na tej strani je torej uravnava valute odvisna od strank v državnem zboru, te stranke pa so jako nastalne.

In kar se tiče miru, tudi nismo gotovi, ker vojska je vedno mogoča. Sicer pa je boljše, da se v mirnem času reši tako važno denarno vprašanje, ker sicer bi si ob vojski zopet sami židje in spekulante polnili žepe.

Kakor smo že omenili, jih je mnogo, ki trdijo, da bo zlata veljava za Avstrijo največja nesreča. O tem važnem vprašanju je nedavno govoril v „Češkem klubu“ v Pragi znani staročeški profesor in poslanec dr. Zucker. Vredno se nam zdi, da temu govoru povzamemo glavne misli; dostavimo pa, da dr. Zucker ni kristijan, temveč žid, in da so torej njegovi nazori o denarnem vprašanju tem pomenljivejši.

Dr. Zucker je izrekel mej drugim: „Ali so res vsi dokazi za zlato veljavo tudi resnični? Anglija n. pr. ima zlato veljavo; Indija pa, ki je del angleških posestev, ima srebrno veljavo. In kako se godi indijskemu cesarstvu? Izvrstno! Navzlic srebrni veljavi se je trgovina jako razvila, bilanca od 280.000 zvišala na 350.000. Italija pa n. pr. ima zlato veljavo, a zlato je zginilo in dežela je v groznih stiskah. Vsak Italijan vam potrdi prežalostne gospodarske razmere v Italiji. Mnogo lažje je dobiti zlata, kakor pa zlato obdržati. In

tega se bojim tudi v Avstriji; potrebnega zlata bomo sicer dobili, a težko je obdržali. Enotna denarna veljava pa ima tudi druge nevarnosti, to se je pokazalo pri Baringovi krizi v Londonu.

Različna denarna veljava je dobra obramba za male države v nevarnih časih. In v narodno-gospodarskem oziru tudi mi nismo med prvimi.

Kdo je pomagal Angliji? Francoska banka, torej banka dežele z dvojno denarno veljavo. Večkrat se čuje, da zlata veljava zagotovi stalnost denarnega trga. Izkušnja pa uči, da ta trditev ni resnična. V Angliji, kjer je zlata veljava, se je diskont v teku 11 mesecev desetkrat premenil in odstotek se je vzdignil celo do 6; isti čas pa je bil v Franciji odstotek 3, in Francija ima dvojno veljavo. Torej kje je stalnost? Zato je moje prepričanje, da bomo vsaj iz prva imeli velike težave, zlato bo lahko zginilo in vsi izdelki bodo pali v ceni.

Dalje pa se je tudi ozirati na to, da se zlata vedno manj dobiva. Znani geolog Suess celo trdi, da v 100 letih ne bodo več dobivali zlata. Pomisliti je tudi treba, da leto za letom v industriji porabijo mnogo zlata, in ko bi vse države vpeljale zlato veljavo, utegne že v 30 letih zmanjkati zlata. Tudi bi Rusija utegnila imeti dobiček od naše zlate veljave. Zlato bo namreč zgubilo svojo doseđanje kupno moč in mnogo žitnih trgovcev se obrnilo v Rusijo. Po vsem tem bi jaz priporočal dvojno denarno veljavo, kakeršna je v Franciji. Nemčija je lahko vpeljala zlato veljavo, ker je od Francije dobila 5 milijard odškodnine v zlatu. Mi pa smo v finančnem oziru slabši od Nemčije. Že to je sumljivo, da „Neue Fr. Presse“ prvo glasilo spekulantov in kapitalistov, tako odločno zagovarja zlato veljavo. Ta list se gotovo ne ogreva za prave koristi države. Pri tem vprašanju je treba torej veliko previdnosti in mirnega presodka.“

LISTEK

Sebastopolj.

(Spisal Lev. Tolstoj, prevel J. P.)

(Dalje.)

„Si li že davno ranjen?“

„Pred šestimi tedni, vaše blagorodje!“

„Kaj te boli sedaj?“

„Sedaj me ničesa ne boli, samo v mečih me trga, kadar je grdo vreme, pa to nič ne dene.“

„Kako si bil ranjen?“

„Na peti utrdbi, vaše blagorodje, smo ravno začeli streljati. Nabasal sem top, stopil proč k drugi odprtini, kar me zadene krogla v nogo. Ko sem pogledal, pa ni bilo noge.“

„Je li jako hudo zbolelo prvo trenotje?“

„Nič; samo kakor bi nehaj vročega se bilo zadelo v nogo.“

„No, a potem?“

„Tudi potem nič; samo ko so mi nategavali kožo, me je nekaj sklelo. Vaše blagorodje, glavna stvar je, da ničesa ne misliš; če ničesa ne misliš, pa ti ničesar ni. Najslabše je to, če človek misli.“

Ta čas pride k vam ženska v sivej pasastej obleki in zavezana s črnim robcem; vmeša se v vaš

pogovor s pomorščakom in vam začne pripovedovati o njem, o njegovem trpljenju, o stanju, v katerem je bil pred štirimi tedni, in o tem, kako je še ranjen vstal na nosilnicah, da bi pogledal streljanje naših baterij, kako sta velika kneza govorila z njim in mu podarila 25 rubljev, in kako je jima rekel, da pojde zopet v utrdbo, da bode vsaj učil mlajše, ako že sam delati ne bode mogel. Govoreč nepretrgano ta ženska, gleda zdaj vas, zdaj vojaka, kateri se je obrnil proč, kakor da bi ne poslušal, in puka šarpje. Oči se jej svetijo z neko posebno zadovoljnostjo.

„To je gospodinja moja, vaše blagorodje,“ odgovori vam pomorščak s takim izrazom, kakor bi hotel reči: Oprostite. Saj veste, da je babji posel — govoriti neumnosti.

Vi začenjate spoznavati junake sebastopoljske. Tesno je vam pri srcu pred tem človekom in sami ne veste zakaj. Radi bi mu povedali jako mnogo, da bi mu izrazili svoje sočutje in občudovanje; pa ne najdete besed ali vam ne ogajajo tiste, ki vam pridejo na misel — in molčé se sklonite pred tem molčečim, nespoznajočim se veličjem in to z duševno odločnostjo, sramežljivostjo pred lastno dostojnostjo.

„No, Bog daj, da se skoro popravite,“ rečete

mu in ustavite se pred drugim bolnikom, ki leži na tleh in, kakor se vidi, v neizrečnih mukah čaka smrti.

To je belolas človek s suhim in bledim obrazom. Leži znak in ima nazaj zavito levo roko. Že na tem, kako leži, vidi se, da strašno trpi. Suha, odprta usta s težavo izpuščajo hripeče dihanje. Temnomodre motne oči obrnjene so kvišku in izpod odeje je pomolil ostanek desne roke, obvite v zaveze. Težek duh umirajočega telesa vam zapira sapo in mučna notranja vročina, ki je prešinila vse ude tega trpina, pretresa tudi vas.

„Je li brez zavesti?“ vprašate žensko, katere gre za vami in vas gleda, kakor bi jej bili sorodni.

„Ne, še sliši, pa je jako slab,“ pristavi tiho. „S čajem sem ga napojila — dasi je tujec, ah vendar ga moraš pomilovati — skoro nič ni pil.“

„Kako se čutiš?“ vprašate ga.

Ranjenec obrne punčice v očesu na vaš glas, toda vas ne vidi in vas ne razume.

„Pri srcu gori.“

Malo dalje vi vidite starega vojaka, kateri preminja perilo. Obraz in telo sta rujave barve in suha kakor okostnica. Roke nema, odstreljena mu je prav pri rami. Sedi dobre volje in se popravlja; po nje-

Slovani — mučeniki.

IV.

Četrty list.

Orenburška gubernija 25. maja 1891.

Hvaljen bodi Jezus Kristus! Z največjo ponižnostjo in spoštovanjem se Vam, Prečastiti, zahvaljujemo za Vaš spomin in bdeče srce nad nami in za dar, ki ste nam ga podali po — — — in za te, katere ste trikrat podavali lansko leto. Bog vsega mogočnega Vam povrni!

Jaz — — — trpim preganjanje od leta 1866 in sem bil kaznovan z vojno eksekucijo in z denarno kaznijo in jeden mesec sem sedel v ječi ob kruhu in vodi. In ko so mene v soboto spustili, je šla žena v cerkev k —; pa so ženo zgrabili in več ljudij ravno tako; pa so jih držali mesec dni ob kruhu in vodi.

A leta 1874 veliki post je hodil okrajni načelnik z vojakmi in so ljudi bili. Po 500 udarcev so dajali. Jaz sem dobil samo 160. A jeseni so bili za „obzorno komando“ pri vsakem gospodarju štirje vojaki, a pri meni, ne vem, zakaj, postavili so jih sedem; a ko sem prosil starejšega, naj mi zmanjšajo, so mi jih še več dali, po 9 vojakov in zraven še 40 volov. Potem so nas zagnali v Kolembrod, da bi roko poljubili in prosili za odpustanje gosp. Tomaža Sypovskega*)

Jaz pa sem dejal: Jaz ga nisem razžalil, pa ga tudi za odpustanje ne prosim. Zgrabili so me takoj in me odvedli v Siedica, kjer sem bil 14 mesecev v kriminalu, in potem so me odpeljali v kersonsko gubernijo, tam sem bil 13 let, in sedaj v orenburški guberniji služim za košček kruha.

Pet list.

Dne 21. maja 1891.

Jaz stopam pred Vaše obličje s pozdravom: „Hvaljen bodi Jezus Kristus!“, in z zahvalo za Vaš spomin in milostinjo, za katero se Vam zahvaljujemo v solzah in veselju, zakaj tu v tej Aziji mej temi Baškirci se je jako težko preživiti in pri tem imamo do cerkve 140 vrst, pa je težko priti tja mej temi gorami. Jedinna moja nadeja je, da sem vpisan v bratovščino Jezusovega Sreca in sv. Rožnega venca, zakaj star sem že in od 1874. leta sem bil v Kerzonezu, a sedaj s celo družino prebivam tu v orenburški guberniji.

Takoj pričetkom mojega izgnanstva v kersonski guberniji vzeli so mi mašno knjigo. Drugič pride zopet uradnik in mi pravi: „Oddaj verske znake!“ Jaz pa pravim: „Kaj vas to briga? Vi nimate nikakoršnih znakov!“ — „Ti surovež,“ odgovori mi na to, „ukazem te na deset dni posta posaditi v luknjo.“ — Na to mu odgovorim: „Nikjer ni takega prava, da bi zavlekli koga v ječo in mu ne dali deset dni nič jesti; zakaj na Ruskem je celó tako pravo, da, če imajo odsekati hudodelniku po obedu glavo, mu še v svoj čas dajo obed.“ — On pa vrže kapico ob zemljo in odide.

*) T. Sypovski je bil duhovnik-odpadnik, zaradi katerega je kolembrodská fara neizmerno mnogo pretrpela.

govem mrtvem in mračnem pogledu, suhosti in brazdah na njegovem obrazu pa vidite, da je že preživel lepši del življenja svojega.

Na drugi strani vidite na klopi trpeč, bled in nežen ženski obraz, na katerem vidite po vsem licu vročinsko rudečico.

„To našo pomorščakinjo zadela je v nogo bomba,“ pove vam vaša vodnica; „nesla je možu kosilo na utrdbo.“

„Kaj, ali so jej nogo odrezali?“

„Da, odrezali nad kolenom.“

Sedaj pa pojdite v sobo na levo, če so vaši živeci močni. V tej sobi obvezujejo in opravljajo operacije. Vi vidite tam doktorje, okrvavljene do komolcev, z bledimi in mračnimi obrazi, delujoč pri klopi, na kateri z odkritimi očmi in govoreč brezsmiselne, včasih proste in ganljive besede leži ranjenec pod vplivom kloroforma. Doktorji opravljajo zoprno ali blagodejno delo. Vi vidite, kako oster nož gre v belo zdravo telo, vidite, kako z razdirajočim krikom in stokanjem se ranjenec nakrat zave, vidite, kako vojaški ranocelnik vrže v kot odrezano roko, vi vidite, kako na nosilnicah v ravno tej sobi drugi ranjenec gleda operacijo, krči se in stoka, ne toliko od fizične bolečine, kolikor od duševnega trpljenja, ko vidi, kaj ga čaka — vidite strašne, pre-

Pa še mi niso dali pokoja. Neko nedeljo sedim pri nekem gospodarju v stanovanju, ko tretjkrat pride starešina in mi pravi: „Oddajte verske znake!“ — Jaz ga pa znova vprašam: „Kaj pa vas to briga?“ — On pa pravi, da mu je tako ukazano. — „Kdor ukazuje, naj mi sam vzame.“ — Tedaj gre on v pisarno in pošlje desetinika po mene. — Jaz pridem v pisarno, in tam je bilo nekako petnajst ljudij. Starosta mi trikrat ponavlja ukaz: „Oddaj verske znake!“ — Jaz pa odgovorim vsakpot: „Ne dam!“ — Tedaj zapové: „Zgrabite ga!“ — Jaz sem pokleknil na kolena, oni pa so me razkrižili, posedli mi na roke in noge, in eden mi je vzel škapulir, križec in rožni venec. S tem zvršavam svoje pripovedovanje.

Šesti list.

Orenburška gubernija 14. maja 1891.

List izgnancev, rodovine, ki ima — — — duš. Jaz — — — s celo svojo rodovino pozdravljam v prvih besedah svojega lista: „Hvaljen bodi Jezus Kristus!“ Vam, velečastni, pošiljam poklon iz odkritosrčnega srca in iz cele duše in Vam padamo k nogam, naš dragi varuh, in se zahvaljujemo Vam, velečastni, za darove, katerih nismo pričakovali ubožni izgnanci, pa prosimo nebeškega Očeta, da bi vsem bratom in sestram, ki nas ne pozabijo, Gospod Bog povrnil v življenju in v večnosti.

O sebi javljam, da imajo naši stariši že po 80 let in v tej revščini bolj bolehaajo, nego so pri zdravju. Bivamo v občinski pisarni, pa sedaj nas župan in pisarji toliko ne mučijo, kakor poprej, samo pravije, da ni o nas nobene določbe, in se čudijo, kako moremo živeti, ker je tukaj tako slaba letina; oni sejejo, a nimajo kaj jesti, in beračijo in nimajo kaj jesti, in mnogo lakote pretrpé. Mnogo živine je tudi poginilo vsled lakote, zakaj zima je jela ponehavati 13. aprila, slana pa je trajala do 13. maja in mej tem je prišel dež; torej nimajo paše za živino ni domá, ni na polju. Dala je vlada zanje živeža po tri pude na dušo, pa so dejali mej seboj, da jih cesar preživi. Pa če Gospod Bog ne dá, jim tudi cesar ne pomore. Zato tožijo in se čudijo, s čim mi živimo že tretje leto, in pravijo nam: „Pojte k bogatejšim in prosite posetve, pa zasejte na desetino.“ — Mi pa jim odgovarjamo: „Gospod Bog vam pomagaj, pa bo s tem tudi naša usoda boljša.“

Javljam Vam, velečastni, da dajo tudi nam sedaj živeža; tem pa, ki še nimajo 18 let, ne dajo ničesar zato, ker njihov podpis ne velja. Od nas pa zahtevajo podpisov, zato se jako bojimo, da bi nam ne dajali iz tistega denarja, kateri so vzeli za naša gospodarstva, pa kaj nam je storiti, ko je tu vsak lačen, tedaj imamo težko življenje v tem kraju. Zato se zahvaljujem Bogu, da se usmiljuje nas grešnikov in nam pošilja pomoč po drugih osebah in nas ne opušča v siromaštvu. Oče nebeški, povrni tem dobrim ljudem, ki se nas spominjajo, in povrni jim na zemlji in v nebesih!

Sedmi list.

Orenburška gubernija 11. junija 1891.

V prvih besedah pozdravljam: „Hvaljen bodi Jezus Kristus!“, in Vam, prečastni, javljam, da sem

tresujoče prizore, vidite vojno ne v lepem, pravilnem in sijajnem redu, z godbo in bobnanjem, z vihrajočimi zastavami in z geuerali na konjih, tu vidite vojno v njeni pravi podobi — v krvi, trpljenju in smrti. . .

Odhajajoč iz te biše trpljenja, vsekako nekaj neprijetnega čutite, močnejše potegnute v sé sveži zrak; veselite se, da ste zdravi, h kratu pa spoznate iz tega, kar ste videli, svojo ničevnost, in mirno, brez obotavljanja, pojdete v utrdbe. . .

„Kaj pač pomeni smrt in trpljenje takega ničevnega človeka, kakor sem jaz, v primeri s tolikimi smrtmi in trpljenji?“ Pa pogled bliščečega solnea, čistega neba, lepega mesta, odprte cerkve in na razne strani se premikajočih vojakov kmalu pripelje vaš duh v normalno stanje lahkomisljenosti, majhnih skrbij in zanimanja za sedanjost.

Vam nasproti iz cerkve pomika se morda pogreb kaknega častnika z rožasto krsto in godbo ter vihrajočimi zastavami; shišite morda tudi grom streljanja z utrdb, ali vse to ne spravi vas v prejšnje misli. Pogreb zdi so vam jako lep vojaški prizor, streljanje — jako lepi vojni zvoki, ali vi niti pri tem pogrebu, niti pri tem streljanju ne morete tako jasno misliti o streljanju in smrti, kakor ste mislili v bolniški dvorani. (Dalje sledi.)

list, pisan — — —, dobil in tako napravil, kakor je bilo pisano v listu. Sedaj javljam Vam, prečastni, da smo po ljubezni usmiljenega Boga v celi naši rodovini vsi zdravi in živi, dasi živimo jako žalostno, zakaj tembolj smo reveži, ker je v teh krajih veliko pomanjkanje, tako, da narod kar lakote umira. Zato je težko dobiti opravila in dela. Zato pojdemo prosit v Orenburg gubernatorja, da nam dovolí živeti v Orenburgu, pa kako se nam ta želja posreči, še ni znano.

Od doma dobivamo pisma, da jih Moskal tudi tam muči in da imajo veliko bēdo, zakaj vlada jih sili, da bi otroke dali krstiti pri ruskih popih, in jih dere zato s kontribucijo in kaznaje z zaporom. Nobenega upanja ni, da bi se to izpremenilo, in ne vé se, kedaj se Bog usmili potrebe bednih izgnancev. Danes imamo 11. junija. Taka slana je tu, da je vse zamrznilo, kar je bilo posejanega na polju, kakor bi z ognjem požgal.

Ne zamerite, prečastni, da tako dolgo nisem pisal, pa to je bilo zato, ker naši bratje živé jako daleč drug od drugega, torej sem moral čakati, da sem njih novice dobil. Klanjam se Vam, prečastni, in ostajam v pregnanstvu.

Politični pregled.

V Ljubljani, 4. marca.

Notranje dežele.

Štajersko. Štajerski Ultranemci se protivijo, da bi se c. kr. kmetijska družba preosnovala v deželni kulturni svet. V tem kulturnem svetu bi gotovo imeli Nemci veliko večino, in se jim torej nove naprave ni bati. Ne ugaja pa jim, da bi Slovenci odposlali svoje zastopnike v Gradec, ki bi morda utegnili v Gradcu še slovenski govoriti in oskruniti nemški značaj graškega mesta. Mi le obžalujemo, da se štajerski Nemci povsod tako ne bojé Slovencev in trpé, da slovenski poslanci prihajajo še v štajerski deželni zbor. Zakaj se ne oglasijo, da se odloči slovenski del in se mu dá posebna deželna uprava? Tako bi Nemci še manj prišli v dotiko s toliko sovražnimi Slovenci. Nadejamo se, da do tega pride, ko se gospodje v Gradcu preverijo, da je Spodnja Štajerska popolnoma za nemštvo izljubljena. Tudi za vladno šolsko predlogo niso vsi nemški nacionalci. Bojé se, da bi v kakem okraju le konservativci dobili večino v okrajnem šolskem svetu. Po njih mnenju bi bila vlada morala preskrbeti, da bi konservativna večina bila za zmiraž izključena. Slovenci in nemški konservativci pač ne bodo žalovali, če nemški nacionalci pripomorejo, da se vladna predloga zavrže.

Češka. Vlada bode bajé še v tem zasedanju predložila češkemu deželnemu zboru novi volilni deželnozborski red za mesta, kmetijske občine in trgovske zbornice. Pri otvorjenju deželnega zbora vrhovni deželni maršal v svojem nagovoru ni nič omenil sprave. Mladočehi so v prvi seji že stavili tri interpelacije. Prva interpelacija se tiče cesarskega patenta, s katerim so se sklicali deželni zbori. Interpelanti hočejo vedeti, zakaj se govori le o „Češki“, ne pa o „kraljevini Češki“; potem so vprašali, zakaj se deželni zbor minolo leto ni bil sklical. Tretja interpelacija se tiče dogodkov v Liberci. Dr. Herold je predlagal, da deželni zbor izreče svoje mnenje o davčni reformi. Poleg tega so pa Mladočehi še dva druga predloga stavili v prvi seji. Pokazali so torej takoj, kako mislijo postopati v letošnjem deželnem zboru.

Češko-nemška sprava. „Deutsche Zeitung“ se huduje, ker Staročehi zahtevajo, da se naj poprej izvrši popolna narodna enakopravnost, predno se bode nadaljevalo izvršenje češko-nemške sprave. S tem nam nemški list daje razumeti, kaj bi bilo s Čehi v nemških okrajih, ko bi se bile izvele dunajske punktacije. Ko bi Nemci ne nasprotovali narodni enakopravnosti, potem bi sami priganjali, naj se narodna enakopravnost izvede, da se bode potem lahko sprava nadaljevala. Nam se pa dozdeva, da so Nemci dunajske punktacije zmatrali za dobro sredstvo germanizacije. Ko se jim odzve ta značaj, pa ne marajo več zanje. Čehi bodo sedaj pač vedeli, da je treba biti dvakrat previdnim pri pogajanju z Nemci.

Vnanje države.

Bolgarija. Ob obletnici sanstefanskega miru je v Sofiji bilo več slavnostij. Bila je vojaška parada. Vojni minister je naglašal, da je bolgarski narod hvaležen ruskemu carju, ker ga je osvobodil turškega jarma. Zaradi tega pa še nikakor ne želé Bolgari priti pod drug jarem. Jedinna dolžnost vojakov je, služiti knezu svojemu, kateremu so prisegli zvestobo. Minister je omenil, da so pred petimi leti izdajalci v Ruščuku pozabili to dolžnost in so zaradi tega bili kaznovani. — Bolgarski emigrant Stančev je v „Novostih“ priobčil dopis, v katerem trdi, da Bolgarije ne vlada Stambulov, temveč le Avstrija po Koburžanu in konzulu Burianu. Anglija in drugi sovražniki pravoslavja in slovanstva so sprožili vprašanje o zjedinenju Bolgarije in Vzhodne

Bumelije, da napravijo razpor mej Rusijo in Bolgarijo. Stambulov je največji sovražnik bolgarske samostojnosti. Proti njemu se je Stambulov izrazil, da bode delal za vojno mej Rusijo in Avstrijo, potem bode pa odstopil oblast tistemu, ki prvi vdere v Bolgarijo. Seveda Stančevu ni dosti verjeti. S tem dopisom je imel pač le namen očrniti Koburžana in Stambulova in Bolgare nahujskati proti Avstriji.

Srbija. Mej radikaleci se pojavljajo vedno večji razpori. Pri budgetni debati je Katić predlagal, da se pomanjša svota za uradniške pokojnine. Njegov predlog ni sicer našel večine, tega tudi Katić pričakoval ni, njemu je bilo le za to, da je ministrom nekaj nepovoljnih povedal in jim tako zopet malo čimajal zaupanje, če ne pri poslanceh, pa pri narodu. Mej drugim je rekel, da slabi ministri spridijo še uradnike. V drugem branju budgeta bode Katić pač še marsikatero bridko povedal. V radikalnem klubu so se pa hudo sprli zaradi cerkvene politike. Petdeset poslancev je izjavilo, da vladne cerkvene politike ne morejo podpirati. Radikalno ministerstvo se že močno maje. Za Pasića je dobro, da ni nobene stranke v zbornici, ki bi se mogla ponašati s posebno sposobnostjo za vladanje in pa priljubljenostjo pri narodu.

Grško. Poročila iz Aten zagotavljajo, da je jedino slabo finančno gospodarstvo krivo, da je kralj Jurij odstavil prejšnje ministerstvo. Mnogim se pa to ne zdi verjetno in iščejo povoda v vnanji politiki. Delijanis se je bil preveč udal ruskemu in francoskemu vplivu. To pa ni ugajalo Angliji in nekaterim drugim državam, ki so pregovorile kralja, da je odslovil ministre. Prebivalstvo ni posebno zadovoljno z ministersko premeno in večina listov jo obsoja. Trikupisova stranka se je pa izjavila, da bode podpirala novo vlado. Tudi več prejšnjih vladnih pristašev misli vstopiti v nov vladni tabor, vendar je dvomljivo, da bi nova vlada v zbornici dobila večino. Najbrž bode morala razpustiti zbornico. Delijanis baje pojde v kratkem agitovat po deželi. Splošno se sodi, da je novo ministerstvo le začasno, potem pa pride Trikupis ali pa znova Delijanis.

Rusija. Novemu komunikacijskemu ministru Witteju je car naročil, naj gleda, da hitro odpravi pomanjkljivosti pri železnicah. Sedaj so železnice tako slabe, da še ob mirnem času ne zadostujejo, ob vojni bi pa nastale največje zmešnjave, ki bi ovirale vojevanje. Novi minister je sorodnik Višnegradskega in je znan kot jako delaven mož. Sedaj je bil ravnatelj železniškega oddelka v finančnem ministerstvu.

Francija. Če se stari prijatelji skregajo, pride večkrat marsikaka nelepa stvar na dan. To se tudi kaže na Francoskem. Constans in Freycinet sta se do dobrega sprla; Freycinet je Constansa izrinil iz ministerstva. Sedaj pa časopisi, ki so prijazni Constansu, pripovedujejo, da se je pod Freycinetovim vojnim ministerstvom 80.000 vojaških čevljev po magacinih spridilo. Čevlji, ki jih imajo vojaki, so jako slabi, da se bodo strgali po dvehdnevem maršu. Constans je Freycinet izrinil iz ministerstva na ljubo Rochefortu. Poslednji mu je zato obljubil, da ga ne bode več napadal v svojem listu. Vse to, trdijo listi, lahko dokažejo. Vladni časopisi pa trdijo, da so drugi ministri Constansa pozivljali, da naj toži radikalni list „Intransigeant“, ker mu je predbacival kaznjive stvari. Constans pa tega ni hotel storiti, in odtod nasprotje mej bivšimi ministri.

Slovstvo.

„Zabavna knjižnica za slovensko mladino I.“ — Odgovor gosp. ocenjevatelju tega delca na opazke, priobčene v 48. šte. „Slovenca.“

Akoravno sem g. L-u za njegove dobrohotne migljaje, katere je vplel v svojo precej obširno, a tudi dokaj strogo (čemur je tudi sl. vredništvo samo pritegnilo) oceno mojega najnovejšega delca „Zabavna knjižnica“ — iz srca hvaležen, vendar naj mi oprostí gosp. ocenjevatelj, da se mi vse njegove opazke ne zde opravičene, nego da moram tu in tam zavriniti njegovo mnenje.

V predgovoru svoje knjižice sem razložil zelo na kratko razložek med pravljico in pripovedko. Nad tem se pa gosp. ocenjevatelj izpodtika, rekoč: „Čemu to — otrokom!“ Tu pa res ne vem, kaj bi odgovoril gosp. ocenjevatelju. Ali mu ni znano, da se imajo otroci na najvišji stopinji ljudske šole seznaniti kolikor toliko tudi z najvažnejšimi slovstvenimi oblikami, da morajo znati, kaj je pravljica, kaj pripovedka, basen, legenda itd.? Ali je bilo tedaj odveč, da sem povedal v „zbirki pravljic“ domišljavej mladini, da te dogodbe niso resnične, ampak, da so le izmišljene?!

In če sem rabil nadalje v jedni pravljici namesto nesestavljenega prihodnjika (kateri bi v tem slučaju rabil gosp. ocenjevatelj) „naklesti“, „poreče“ — obliki „bo naklestila“, „bo rekla“ — mislim, da to ni Bog si ga vedi kako velik greh. Nadalje se

izpodtika gosp. L. nad pravljico „Tri zlate lilije“, trdeč, da ta sestavek po njegovem mnenju ni za mladino. In kaj mu ne ugaja? Besede, s kojimi se pravljica prične. „Nek grof je imel tri krasne hčeri. Vzlasti je bila najmlajša tako lepa, da se je vse čudilo njeni lepoti (v dot. viru, iz katerega sem pravljico vzel, je čitati: ... „da se je vse njenej angeljski lepoti čudilo“ — kar sem pa preuredil, ker se mi je zdel stavek v prvotni obliki neprimeren). Obliče ji je bilo rudeče in belo kot jabolkovo cvetje, lasje so se ji svetili kot solnčni žarki. Dičile so jo modrojasne oči in zalšale (v dot. viru stoji „kinčala“) jo je udov prelepa rast.“ Zdaj pa vprašam: Kaj je na teh besedah izpodtakljivega in pohujšljivega? Mislim, da se mi ne bode oporekalo, ako trdim: Otroci, katerega navedene besede pohujšajo, je itak že moralno čisto pokvarjen, in taki bode tudi iz drugih spisov iskal ter našel le „slabo“.

Sicer pa pobija gosp. ocenjevatelj s tem, ker trdi, da pravljica „Tri zlate lilije“ ni za mladino, svojo sodbo, ko je izrekel o knjižnici v začetku ocene, kjer piše: „V obče moram reči, da je Kosičev namen blag, a knjižica še dokaj dobra.“ Po mojem mnenju namreč knjižica, osobito pa mladinska, v kojoj se nahaja kaj izpodtakljivega, ni dobra.

... svetuje mu najmlajša hči, naj se izbere konja ... V tem stavku bi morala stati namesto „se“ besedica „si“, kar je pa tiskarski pogrešek, a gosp. ocenjevatelj ga je zapisal na moj rovaš. Da se stavek ... „naj se izbere“ protivi duhu našega jezika, to zna ali bi moral vsaj znati že učenec višjega oddelka ljudske šole. Tako je gosp. L. par drugih malenkostnih pomot, koje ima na vesti tiskar, pripisal meni.

„Zidarski mojster, ki je bil zidanje tega zvonika prevzel, ...“ ta stavek je po mnenju gospoda ocenjevatelja napačen ter bi se pravilno glasil „... ki je prevzel bil zidanje ...“ Mogoče, da je besedni red njegovega stavka pravilen — a kdo tako govori?

Gledé ponavljanja predlogov pa piše gospod ocenjevatelj med drugim sledeče: „Res je, da je dandanes malokateremu pisatelju jasno, kdaj naj ponavlja predlog in kdaj ne. V nekaterih slučajih se je tudi težko odločiti za to ali ono ...“ Na to jaz: „Če se je tedaj celó pisatelj, katerim teče drugače beseda gladko (in take ima bržkone g. L. tu v mislih), težko odločiti za to ali ono, kaj pa naj porečemo potem mi pisatelji „mirorum gentium“? Naj nas torej radi takih in enakih malenkostij naši kritični jezičarji ne sodijo prestrogo!

Da bi bila povestica (ali kakor hoče g. ocenjevatelj „povestca“) „Potovanje po Ogerskem pred 50. leti“ izvirna, tega nisem trdil nikjer; saj mi je znano, da jo je pokojni Fr. Sajnkovič posnel po nekej nemškej — a v tej obliki še ni bila do sedaj nikjer natisnjena, zatorej je in ostane Sajnkovičeva.

Kar se tiče prirodopisne črtice „Globanja ali užitni goban“, o kojoj trdi g. L., da je najrevnejši sestavek v knjižici, mi je omeniti, da je pregledal to spis, (kakor tudi spis „Mušnica“, ki pride v prihodnjem zvezku na vrsto) pokojni Fr. Erjavec sam, torej mož, ki ni bil samo odličen pisatelj slovenski, ampak še vrh tega tudi sloveč prirodoslovec. Fr. Erjavec mi je pisal*) dne 19. okt. 1885 o poslanih mu sestavkih med drugim sledeče: „... Sličici sta se Vam prav posrečili ... posebno pa so me zanimala razna imena, ki ste jih nabrali med štajerskimi Slovenci. Pošljite sestavka v „Vrtec“ kateri ju gotovo radostno sprejme ...“

Kakor mi je nasvetoval učeni g. profesor, tako sem tudi storil in mladinski naš list „Vrtec“ je priobčil dotična sestavka v 11. in 12. šte. letnika 1885 (Prim. str. 189 in 209.)

Odločno pa moram zanikati, da bi bila dot. črtica preložena iz nemščine — in ko bode gosp. ocenjevatelj v prihodnje zopet komu kaj jednakega očital, naj podpre svojo trditev z dokazi rekoč: „Spis je preložen iz tega in tega jezika, prim. ono in ono knjigo str. ...“

Sicer pa mi naj verjame g. ocenjevatelj, da bi bil izrečno omenil koncem sestavka, da sem ga

*) Dotično pismo še hranim in prav rad sem pripravljen, postreči ž njim — ako treba — svojemu g. ocenjevatelju.

preložil, ako bi bilo temu res tako; saj vem, da je to prva sveta dolžnost vsacega poštenega pisatelja.

Smešnica „Usmiljen mož“ po mnenju gospoda ocenjevatelja tudi ni za mladino. Postavimo jo p. n. čitateljem, tu sem, da se prepričajo, kaj je na njej spodbudljivega: Ali je vaša žena použila zdravilo, katero sem jej zapisal? — vpraša zdravnik moža neke bolnice. — „Ne! Bilo jej je pregrenko; toda jaz sem primešal potem nekoliko sladkorja ter je sām izpil.“

Konečno še nekaj! Povsod in vselej se glagol ne more staviti na prednje mesto, naj govore naši slovničarji potem, kar jim drago. Tudi jaz sem v svojem delcu grešil večkrat proti temu najnovejšemu pravilu in radi tega imenuje g. L. konstrukcije nekaterih stavkov neslovenske in nejasne. Ali ni to pretirano?

Toliko se mi je zdelo potrebno odgovoriti na oceno, priobčeno v 48. šte. „Slovenca“. Za vse druge opombice pa g. ocenjevatelja iz srca zahvaljujem ter mu obetam, da se bodem pri sestavljanju prihodnjih zvezkov tudi kolikor mogoče na nje oziral, ter si prizadeval, da bodo bodoči zvezki moje „Zabavne knjižnice za slovensko mladino“ popolnoma ustrezali svojemu namenu.

Anton Kosi.

V Središču, dne 2. marca 1892.

Dnevne novice.

V Ljubljani, 4. marca.

(Štajerski deželni zbor) je imel tudi včeraj prvo sejo. Deželni glavar grof Wurmbrand se v svojem govoru najprvo opravičuje, da ni deželni odbor že prej dovršil letnega poročila ter ga doposlal poslancem, ker ni do zadnjega vedel, kdaj se snide deželni zbor. Zato naj bi vlada stalno določila čas za deželne zборе, in ta čas bi bil najprimernejši v pozni jeseni, ko poljedelci že večinoma dovrše svoje delo. Spominja se smrti nadvojvode Karola Salvatorja, matere naše cesarice, vojvodinje Ludovike in deželnega poslanca prof. dr. Lippe. Namesto izstopivšega barona Berga bode treba voliti jednega deželnega odbornika. Notranja deželna uprava je uravnana, treba bode uravnati tudi upravo občin in okrajev. Deželni odbor se trudi, da pomaga v prvi vrsti propadajočemu kmetijstvu. Jedno taci sredstev bi bila deželno prisilna zavarovalnica proti ognju. Deželni odbor bode predložil zdravstveno postavo, da se določijo zdravstveni okraji in namestijo zdravniki. V minolem letu so bile otvorene tri velike bolnišnice, namreč v Mürzzuschlagu, Judenburgu in Rottenmannu, dalje hiralnica v Vojniku in norišnica v Schwanbergu; zidala se bode tudi bolnišnica v Radgoni. Zgradilo se je več novih železnic, druge so v načrtih gotove. Deželni glavar tudi omenja, da bode nova uravnava davkov znižala direktne davke in tako olajšala deželi in občinam neznosna bremena. — Obljubo sta storila novoizvoljena poslanca grof Stürgh in K. Pongratz. Druga seja je danes. — Kakor kaže, bodo se v v štajerskem zboru pri raznih prilikah pokazala nasprotja. Tako je prazno jedno mesto deželnega odbornika. Po vsej pravici smejo slovenski poslanci zahtevati to mesto za se, kajti od sedmih mest — všteti deželnega glavarja — more vendar dve mesti imeti manjšina, ki šteje v zboru tretjino glasov, v deželi pa večino prebivalstva. Jedno teh mest imajo že nemški konservativci in po vsi pravici morajo nemški liberalci prazno mesto prepustiti Slovencem. Žal, da so nemški liberalci povsod absolutisti, kjer imajo večino.

(Katol. tiskovnemu društvu) v Ljubljani je daroval blag. gosp. Josip Prosenc, mestni odbornik itd., petdeset goldinarjev, za kar mu odbor javno izreka zahvalo.

(Odlikovanje.) Znani stavbeni podjetnik Oskar baron Lazarini, ki je zgradil kamniško železnico, rodod Kranjec, je odlikovan z naslovom stavbenega svetovaleca.

(Deželni muzej „Rudolfinum“) je prejel od g. ces. svetnika Murnika lepo darilo; g. ces. svetnik je namreč blagovolil dve podobi o narodni noši Bojancev muzeju darovati. Ker se narodne noše dan za dnevom bolj opuščajo, bilo bi zelo želeto, da vzgled g. ces. svetnika Murnika vzbudi mnogo posnemašcev.

(Postni cerkveni govori v Ljubljani) vrše se po nastopnem nedu: V stolni cerkvi slovenski postni govori ob nedeljah in praznikih ob 4. uri popoldne. Tvarina: Sedem besedij Jezua.

